Gazeta Krakowska.

Wychodzi codziennie oprócz niedziel świat uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

№ 199.

Kwartalnie kosztuje złotych szesnaście miesięcznie złotych sześć.

SRODA 1 Września 1847 roku.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina		Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i rozne uwagi
30	6"	27" 6"' 313	+ 6, 7	3 40	ZPn Zachodni słaby	Pogoda	Mgła.
	2	5, 423	+ 16 2	4 21	Wschodni ,,	Pogoda z Chmurami	
	10	4, 785	+ 10, 4	3 97	,, ,,	,, ,,	

Wiadomości krajowe.

— *Lwów 9 Sierpnia.* —

Wyrok śmierci przez C. K. Sąd karzący Lwowski wydany na Józefie Kapuścińskim, o zbrodnią Stanu i morderstwo na osobie Kaspra Markla, burmistrza miasta Pilsna, popełnione, prawnie przekonanym, w skutek potwierdzenia przez wysoki i najwyższy C. K. Sąd sprawiedliwości, we Lwowie dnia 31 lipca 1847 szubienicą wykonany.

Istota czynu.

Skreślone powyżéj w opisaniu istoty czynu Teofila Wiśniowskiego rewolucyjne usiłowania centralizacyi towarzystwa demokratycznego polskiego, przez swych wysłanników i inne środki propagandy, powstanie w Galicyi wzniecić i tym sposobem C. K. Rząd Austryacki w téj prowincyi obalić, szczególnie w obwodzie Tarnowskim znaczniejsze wywarły skutki. W tymto obwodzie emisariusze z Francyi przybyli znalazłszy bezpieczne schronienie, pozyskali dla zamierzonych swych celów najliczniejszych i najmocniéj się odznaczających zwolenników, albowiem Franciszek hrabia Wiesiołowski, na rewolucyjnego wielkorządzcę, tudzież Leon Czechowski i Józef Eisenbach, na dowódzców zamierzonego ubieżenia miasta Tarnowa przeznaczeni – niemniéj jak Jan Tyssowski dyktator, i Karol Rogawski sekretarz rządu rewolucyjnego w Krakowie,—byli mieszkańcami obwodu Tarnowskiego.

Wzburzenie między ludem wiejskim, przez zabiegi przygotowawcze powstańców wywołane, tudzież środki ostrożności przez C. K. Władze rządowe przedsięwzięte, a ztąd wynikła obawa, ażeby główniejszych członków rewolucyi nieuwięziono, spowodowały naczelników powstania, w obwodzie Tarnowskim wybuch rewolucyi, poprzednio dla wszystkich prowincyj dawnéj Polski a zatém i dla Galicyi, na dzień 21 lutego 1846 przeznaczony, przyśpieszyć i już w nocy z 18 na 19 lutego 1846 rokosz podnieść.

Powstanie miało się rozpocząć stósownie do ustaw rewolucyjnych, napadem na załogi i miasta obwodowe i w tym to celu, względem napadu na Tarnów, postanowiono co następuje:

Po godzinie drugiéj z północy mieli powstańcy w dwóch oddziałach z północnéj i południowéj strony uderzyć na Tarnów: pierwszy oddział pod dowództwem Leona Czechowskiego, majora b. wojsk polskich, miejsca zebrania pod Klikową, miał podstąpić pod cmentarz, gdzie na cholerę zmarłych chowano i napaść na koszary C. K. piechoty, gdy w tym samym czasie drugi oddział który się zgromadził pod wsią Tarnowcem, pod dowództwem Józefa Eisenbach, kapitana b. wojsk polskich, na koszary C. K. jazdy napaść miały; gdy się jednak obawiano, że oddział Eisenbacha przez C. K. wojsko mógłby gościńcem z południowéj strony z Tarnowa być zabieżony i z tyłu atakowany, przeto postanowiono na Zabłociu w pobliżu C. K. wojskowéj piekarni góry Sgo Marcina znajdującéj się, zgrają z Gumnisk, dóbr x. Sanguszki, zebranych powstańców obsadzić i równocześnie straż wojskową przy C. K. piekarni ustawioną znieść.

W Gumniskach sporządzano także granaty, które miały być użyte do rzucania między C. K. jazdę w celu płoszenia koni i pomięszania jéj szyków, niemniéj jak wzniecenia pożaru pod czas napadu na Tarnów; i w saméj rzeczy, niektórzy z powstańców podstępując pod Tarnów granatami zaopatrzeni byli; ażeby zaś natarcie C. K. jazdy uczynić niepodobne, ulice w mieście bronami w górę zębami obróconemi, wyłożone być miały.

Liczono także na współdziałanie mieszkańców Tarnowa, z których już wiele naprzód dla powstania pozyskano, z tych jednak część pod dowództwem dzierżawcy Izydora Wosińskiego, miała napaść na C. K. główną straż w mieście, druga zaś miała się złączyć z oddziałem Czechowskiego pod Klikową.

Po zajęciu Tarnowa, miały być władze re-

wolucyjne w duchu demokratycznym formowane, wiele zaś osób rządowi C. K. austryackiemu przychylnych, a które przez swą gorliwość, jako powstaniu nieprzyjaźne, już naprzód oznaczone były, ofiarą paść miało.

Te tu skreślone zamachy po części zeznaniami zaprzysięgłych świadków, po części własnemi wyznaniami winowajców, prawnie udowodnionemi zostały.

W celu równoczesnego wykonania napadu na Tarnów, dzień wybuchu przez licznych ajentów powstania sprzymierzonym w obwodzie Tarnowskim był ogłoszony, a w skutek tego, d. 18 lutego 1846 uzbrajała się znaczna część właścicielców i dzierżawców dóbr, urzędnicy tychże, a nawet i księża do stoczenia walki z C. K. rządem austryackim, usiłowano również w tym dniu wielokrotnemi jednak bezskutecznemi wezwaniami, obietnicą zniesienia pańszczyzny, zaprowadzenia ogólnéj równości i wolności, lud wiejski od winnéj swemu monarsze wierności odwieść, a do złączenia się z powstaniem, osobliwie zaś do współdziałania przy ubieżeniu Tarnowa zniewolić. Wszakże te wszystkie zbrodnicze zabiegi były daremne, a nawet znacznéj części powstańców własną zgubą, gdyż włościanie dalecy od tego dać im w zdradzieckich zamiarach swéj pomocy, starali się przeciwnie takowe zniweczyć.

Z różnych stron obwodu Tarnowskiego powstańcy w strzelby, pistolety, pałasze, piki, kosy uzbrojeni, i dostateczną amunicyą zaopatrzeni, w tym dniu dążyli kupami na przeznaczone miejsca zgromadzenia ku Tarnowu, i aczkolwiek naczelnicy zamierzonego napadu na siłę zbrojną z 2000 osób składać się mającą liczyli, zamach tenże nie powiódł się. Albowiem już dla śnieżnéj zadymki, która w tym dniu szlaki zasypała, wiele powstańców się spóźniło, inni zupełnie nie zdążyli na miejsca przeznaczone, największa zaś liczba tychże po drodze przez włościan, którzy ich dążność przenikli, częścią rozproszoną, częścią zatrzymaną i pochwyconą została, a gdy powstańcy w wielu miejscach opór stawiając kilku włościan zabili i poranili, stali się powodem rozjątrzenia włościan, które następnie tyle nieszczęsnych wypadków za sobą ściągnęło.

Te zdarzenia były przyczyną, że w nocy z 18 na 19 lutego 1846 z powstańców około tysiąca ku Tarnowu dążących, na miejscu zgromadzenia pod wyż wzmiankowanym cmentarzem włącznie z tymi, którzy z miasta tam przybyli ledwo 200, zaś pod wsią Tarnowcem nie więcéj jak 250 stanęło, zamierzony więc napad dla niedostatku sił zbrojnych zaniechano.

Zdarzenia i zamachy powyżéj skreślone zaprzysięgłemi świadkami i własnemi wyznaniami wielu obwinionych prawnie są udowodnione.

Do rot w dniu 18 lutego 1846 r. z różnych stron obwodu Tarnowskiego na przeznaczone miejsca zgromadzeń dążących, należy również ta, która się w okolicy Pilzna i w samym Pilznie zebrała.

Członkami tejże między innemi byli: Józef Kapuściński, kancelista magistratu Pilzniańskiego, 29 lat mający, stanu wolnego, religii rzymsko-katolickiéj, rodem z Gorlic, obwodu Jasielskiego, który już w r. 1838 będąc podówczas uczniem gimnazyum w Sączu, w rewolucyjne zamachy był wplątany; Metody Janikowski, właściciel realności w Pilznie, Józef Siekierski, rządca ekonomiczny z Demborzyna, obwodu Jasielskiego, Leon Szumański, urzędnik prywatny i Szymon Gorecki ekonom, którzy przed swym odjazdem, morderstwo na osobie Kacpra Markla, burmistrza w Pilznie, wykonali, a to z następujących powodów:

Zasady kierującego tém powstaniem towarzystwa demokracyi polskiéj, które nietylko w licznie rozszerzonym Katechizmie Demokratycznym w oddziale V. §§. 92 i 96 się zawierają, ale także w czasie chwilowego rządu w Krakowie ogłoszonych artykułach rewolucyi na jaw wystąpiły, wystawiają terroryzm jako środek skuteczny i nakazują przy wybuchu rewolucyi przeciwników tejże śmiercią zgładzać.

Śledztwo przedsięwzięte również wykryło, że wiele osób rządowi Ces. Król. austryackiemu przychylnych i w pełnieniu swego urzędowania gorliwych, na liście tych się znajdowało, które przy wybuchu powstania ofiarą paść miały. *(Dokończenie nastąpi).*

Wiadomości zagraniczne.

— *Paryż* 25 *Sierpnia.* —

Dzisiejszy *Monitor Paryzki* donosi: „Xiążę Praslin wczoraj wieczór około godziny 5 w więzieniu Luxemburg umarł. Przyczyna śmierci przez znawców wypośrodkowaną została Była to znaczna ilość arszeniku, którą się P. Praslin otruł widząc że zarzuty przeciw niemu są tak ważne, iż zostanie aresztowany i przed sąd stawiony." Osoby czuwające nad P. Praslin wskutek zaszłego otrucia uwięzione zostały, celem pociągnięcia ich do odpowiedzialności za niedozór. Śmierć P. Praslin uwolniła izbę parów od processu, który teraz przed zwyczajne sądy wytoczonym będzie, dla wyjaśnienia wszystkich okoliczności morderstwu towarzyszących i załatwienia ich na drodze karnéj. Z tego stanowiska prawnicy rzecz uważają. Być jednak może, że izba parów zgromadzi się na nadzwyczajne posiedzenie dla naradzenia się nad obecnym wypadkiem, jaki jéj się nigdy jeszcze nie zdarzył.

Pamięć téj zbrodni głęboko utkwiła w publiczności paryzkiéj, ażeby mogła być prędko zatartą. Powszechne to współczucie pochodzi z różnych ważnych okoliczności, naród francuzki blizko dotyczących.

— *Londyn* 10 *Sierpnia.* —

Dziś na wyspie Whight odbędzie się po-

siedzenie rady tajnéj o prolongowanie nowego parlamentu aż do sierpnia. Jutro wieczorem królowa i xiążę Albert wsiądą na swój jacht a we czwartek rano udadzą się w podróż. Eskadrylla w wieczór zawijać będzie do jakiego portu na brzegach, ale królewskie towarzystwo na pokładzie okrętu pozostanie. W ten sposób krążyć będą po kanale Sgo Jerzego, zwiedzą Milford Haven, Menas Strail, wyspę Man, ujścia Clydy, wyspy Staffa i Jonę. Królowa i xiążę zajmą na kilka tygodni rezydencyę w małym zameczku na brzegach Loch Lagan, w miejscu dziwném, nader odosobnioném, w najdzikszéj okolicy téj wyspy, a to dla odpoczęcia od trudów rządzenia i etykiety dworskiéj. Dla królowéj Wiktoryi i jéj małżonka nie ma większéj rozkoszy jak zadość uczynienie ich zamiłowaniu w pięknościach natury.

Przez Havre otrzymano tutaj wiadomości z New-Yorku do dnia 24 lipca. Z placu wojny wiadomości dochodzą aż do 1 lipca; donoszą one, że jenerał Scott z Puebla w d. 25 czerwca ruszył nareszcie do stolicy, niespodziewa się wielkiego oporu. Pan Trist, który towarzyszy wojsku wiezie z sobą gotowy traktat pokoju i jest upoważnionym zaraz po przyjęciu tegoż do wypłacenia 3 milionów dolarów ze strony władzy amerykańskiéj. Warunki pokoju są następne: Odstąpienie Kalifornii, uznanie Rio Grande za granicę Texas; za to Stany Zjednoczone obowiązują się wypłacić wszystkie pretensye swych własnych obywateli do Mexyku i oprócz tego wypłacić znaczną summę jako wynadgrodzenie. — Głoszą, że kongres mexykański rozprawia właśnie nad temi warunkami. Bitew nie było więcéj. Taylor stał jeszcze w Monterey.

— *Dnia* 11 *Sierpnia.* —

Jéj Królewska Mość wczoraj w Osborne-house prezydowała na posiedzeniu rady tajnéj, na któréj znajdował się lord John Russel. Postanowiono odroczyć parlament jeszcze do 12 października.

Wczoraj przybył do Portsmouth parostatek *Geyser.* Należał on do téj części eskadry angielskiéj, którą posłano do wysp Azorskich, dla przywrócenia tamże władzy królowéj portugalskiéj, co też nastąpiło bez żadnego trudu.

Courrier de La-Plata, dziennik wychodzący w Montevideo, donosi pod dniem 28 maja, o zawarciu zawieszenia broni z Oribem. Projekt do tego dali dowódzcy francuzkiéj i angielskiéj eskadry na La-Plata. Następną jest ugoda przyjęta przez Oribego: 1) strony prowadzące wojnę zostaną w zajmowanych przez nie stanowiskach; 2) traktują z sobą tylko za pośrednictwem parlamentarzy; 3) kroki nieprzyjacielskie rozpoczętemi być mogą dopiero po wymówieniu na 24 godzin wprzód, nim zawieszenie broni zerwaném zostanie. Rząd Montevideo na skutek tego zawieszenia broni posłał stósowne rozporządzenia do Colonia Maldonado oraz innych punktów doń należących. W dniu 28 rozeszła się w Montevideo wieść, że jenerał Oribe wszystkich swych jeńców uwolnił

Na giełdzie londyńskiéj znowu dziś zdarzyły się dwa ważne bankructwa, a mianowicie firm Conventry et Shepard. oraz King Melville et Comp. Każda z tych firm ma podobno po 200,000 fst. passiwów.

— *Madryt* 19 *Sierpnia.* —

Minister spraw wewnętrznych miał nakoniec posłuchanie i króla który mu oświadczył, że jako wierny poddany tronu hołduje woli królowéj, jak w interesie pojednania się z nią nie może się przed 4 miesiącami zastósować; — że zaś nie podał przyczyny téj nowéj przewłoki, ministerstwo podało się do dymissyi, przez co kraj na nowe jest wystawiony niespokojności.

— *Rzym* 16 *Sierpnia.* —

Wczoraj w południe rząd tutejszy zawiadomiony został, że wojska cesarsko austryackie miasto Ferrara zajęły i że kardynał Legat przeciw temu zaprotestował; równocześnie poseł austryacki otrzymał w téj mierze depesze, poczem miał posłuchanie u Ojca świętego. Wypadek ten, jak się łatwo domyśleć można głębokie tu zrobił wrażenie. Poseł francuzki hr. Rossi zaraz po cesarsko austryackim pośle miał szczególne posłuchanie u J. S. Piusa IX. i bezzwłocznie wyprawił gońca do Paryża. Następnie zgromadzili się kardynałowie na nadzwyczajne posiedzenie wieczorne, na którém J. S. Papież prezydował.

— *Dnia* 17 *Sierpnia.* —

Nadeszłe wiadomości z Ferrary donoszą, że kardynał Legat powtórnie protestował przeciw zajęciu miasta przez wojska austryackie tudzież że stósownie do żądania Legata pewne oddziały wojska papiezkiego już są w pochodzie do Ferrary dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, które są zagrożone nadzwyczajném wzburzeniem umysłów.

— *Konstantynopol* 21 *Lipca.* —

Zmiany ministeryalne, których się spodziewano nie przyszły do skutku i zapewnie nie przyjdą. Reszyd pasza i jego stronnictwo wynadgrodziło sobie stratę poniesioną przez dymisyę Mechmed Ala paszy z godności kapitana paszy, albowiem sułtan dymisyonowanego kapitana paszę mianował członkiem rady państwa, z pensyą 25,000 piastrów miesięcznie, co dowodzi, że były kapitan pasza wrócił do łaski.

Otrzymano smutne wieści z Albanii, powstanie rozszerza się tam z niesłychaną szybkością. Delvino, Argyrocastro i Berat powstały stanowczo. Wojska rządowe odparte prawie na wszystkich punktach; Emin pasza, który zaledwie przybył do prowincyi tak jest naciskanym, iż żądał by mu jak najrychléj przysłano posiłki. Zresztą, ponieważ do Albanii ciągnie znaczny oddział, przeto Porta nie uważała za stosowne, po odebraniu tego żądania posiłków, uczynić więcéj jak dać rozkaz

pułkowi piechoty, by był gotów w każdéj chwili do wymarszu Szczególniéj koło Koprani wojska sułtańskie poniosły nie małą klęskę i musiały się cofnąć ztamtąd straciwszy przeszło 100 ludzi. Jeżeli to jest prawda, że pobór do wojska powstanie wywołał, to i w tym roku jak w dawniejszych przytłumioném ono zostanie; zdaje się, że porta innym powodem je przypisuje, bo myśli wysłać na brzegi Albanii silną eskadrę parostatków i innych okrętów wojennych, dla popierania działań lądowych.

— *Stany Zjednoczone.* —

Postępowanie Santanny z jenerałem Almonte posłużyło także do otwarcia oczu Mexykanom co do chytrości Santa-Anny. Kiedy szło o wybór nowego prezydenta, przybocznym siepaczom swoim kazał oskarżyć jenerała Almonte, który na ostatku był ministrem mexykańskim w Washingtonie, że zbrodnicze korrespondencye prowadził z nieprzyjacielem. Obciążony takiém oskarżeniem, jenerał Almonte wtrącony został do więzienia, gdzie go trzymano dopóki Santa Anna nie został mianowany dyktatorem, a wtedy skwapliwie obdarzył wolnością tego jenerała, jako łaską z powodu rocznicy swoich urodzin.

Środki jakich używa do dostania pieniędzy, również są potępiane od korrespondentów dzienników angielskich. Nie chodzi już o zaciąganie pożyczek, ale to prawdziwy rozbój, prowadzony pod imieniem kontrybucyi wojennéj, głównie przeciw majątkom i własności cudzoziemców mieszkających w Mexyku. Ilości do zapłacenia przypadające na tę kontrybucyę idą od 25 do 2000 dolarów, wedle mienia indywiduów. Ponieważ zaś oznaczenie i pobór powierzono kreaturom Santa Anny, bogaci mieszkańcy mexykańscy tysiąc mają sposobów uniknięcia zapłaty, którą od cudzoziemców ściągają z najokropniejszą surowością Francuzi w znacznéj liczbie w Mexyku osiedli, wyraźnie oświadczyli, że płacić nie myślą i wezwali reprezentanta swojego narodu, aby się w to wdał i uwolnił ich. Zdaje się, że poseł angielski uznał niestosownem wstawiać się za swoimi współziomkami, pomimo dawniejszego w tym względzie przykładu jego poprzednika, który z zupełnem powodzeniem oparł się temu, żeby anglików przymuszano przykładać się do nakazanej pożyczki.

Według wiadomości otrzymanéj przez *Standard* z widowni wojny w Mexyku, choroba *vomito*, okropne szerzy klęski w szeregach wojsk amerykańskich, które nie posunęły ani na krok od zajęcia Puelta Jenerał Scott podobno mocno cierpi na dyssenteryą, a jenerał Taylor ranionym został w spotkaniu z guerillą mexykańską, która mu zabrała dość znaczny konwój amunicyi.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 30 do dnia 31 Sierpnia.

Safirowicz Dymitr, Stella Tomasz, Staniewicz Jgnacy, Sapiecha Leon xiążę, Osuchowski Bonifacy ob., Grocholski Henryk hr., z Galicyi; — Hetmann Wilhelm, z Polski.

Wyjechali z Krakowa.

Wittiz Jan, do Galicyi; — Sapiecha Leon xiążę, Safirowicz Dymitr, Mankowski Emeryk ob., do Pruss.

Doniesienie Urzędowe.

Nro 6002 D. W.

CESARSKO KRÓLEWSKI

WYDZIAŁ SPRAW WEWNĘTRZNYCH I POLICYI

Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Na mocy Reskryptu C. K. Rady Administracyjnéj z dnia 23 b. m. i r. Nr. 4395 podaje do wiadomości publicznéj iż w dniu 9 Września r. b. do godziny 1éj z południa odbędzie się przez sekretne deklaracye na ręce Przewodniczącego w Wydziale składać się mające licytarya *in minus* na dostawę effektów ubiorczych dla Żandarmeryi Policyjnéj, a to od summy złotych polskich 6961 groszy 6. Chęć przeto podjęcia się téj dostawy mający, złoży podług formy niżéj wyrażonéj deklaracyą, obok poświadczenia Kassy Głównéj złożonéj kaucyi w summie złotych polskich 700. Warunki oraz Wykaz effektów każdego czasu w Biórach Wydziału, wzory zaś i próby u Dowódzcy Żandarmeryi okazane pretendentom będą.

Wzór do Deklaracyi.

Mocą któréj obowiązuję się podług Wykazu i prób mi okazanych wszelkie effekta ubiorcze dla Żandarmeryi potrzebne za summę (tu wpisać takową) dostarczyć na co żądane w kwocie złotych polskich 700 składam *vadium.*

Kraków dnia 28 Sierpnia 1847 r.

Przewodniczący w Wydziale
K. Hoszowski.
Referendarz L. *Wolff.*

Doniesienie prywatne.